

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДВИЩЕННЯ ГНУЧКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Ємельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

У сучасних умовах господарювання більшість підприємств стикається із проблемою мінливості їх зовнішнього середовища. Така мінливість значною мірою зумовлена складністю механізмів функціонування ринків продукції та ресурсів [1, 2], наявністю значної кількості чинників, які визначають ціни та попит на них. У зв'язку з цим, серед факторів успішного функціонування підприємств важливе місце посідає їх здатність адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, зокрема, завдяки нарощуванню збутового потенціалу [3] та провадженню технологічних змін [4, 5]. Своєю чергою, здатність до адаптації є похідною від рівня гнучкості підприємств [6].

Враховуючи викладене, можливе зростання рівня адаптаційних можливостей підприємств визначається величиною потенціалу підвищення їх гнучкості.

Необхідно відзначити той факт, що оцінювання потенціалу підвищення гнучкості підприємства потребує детального аналізування характеристик його внутрішнього середовища та пошуку резервів вдосконалення цих характеристик з метою збільшення рівня здатності підприємства адаптуватися до змін у його зовнішньому та внутрішньому середовищі. При цьому оцінювання потенціалу підвищення гнучкості підприємства доцільно здійснювати за допомогою множини значень показників, які характеризують можливість збільшення рівня адаптації підприємства до змін за різних сценаріїв цих змін. Зокрема, якщо розглядати випадок адаптації підприємства до негативних змін у його зовнішньому середовищі, то такі сценарії відповідатимуть різним комбінаціям можливого скорочення попиту на продукцію підприємства та можливого збільшення цін на ресурси, що ним використовуються. Тоді прогнозний рівень адаптації підприємства до певного сценарію погіршення умов його зовнішнього середовища після реалізації заходів із підвищення гнучкості можна визначити за такою формулою:

$$I_{анлі} = \frac{\Delta B_i - \Delta B_{ai} - \Delta B_{adi}}{\Delta B_i} \quad (1)$$

де: $I_{анлі}$ – прогнозний рівень адаптації підприємства до i -того сценарію погіршення умов його зовнішнього середовища після реалізації заходів із підвищення гнучкості, частки одиниці;

ΔB_i – величина прогнозних втрат підприємства внаслідок негативних змін у його зовнішньому середовищі, якщо б адаптації до цих змін не відбулося;

ΔB_{ai} – прогнозна величина втрат підприємства внаслідок негативних змін за i -тим їх сценарієм, яких вдалося б запобігти завдяки адаптації до цих змін за наявного рівня гнучкості підприємства;

ΔB_{adi} – прогнозна додаткова величина втрат підприємства внаслідок негативних змін за i -тим їх сценарієм, яких вдалося б запобігти завдяки підвищенню рівня гнучкості підприємства.

Відповідно, рівень потенціалу підвищення гнучкості підприємства стосовно адаптації до можливих негативних змін у його зовнішньому середовищі може бути обчислений за такою формулою:

$$\Delta I_{ani} = I_{an1i} - I_{an0i}, \quad (2)$$

де: ΔI_{ani} – рівень потенціалу підвищення гнучкості підприємства стосовно адаптації до можливих негативних змін у його зовнішньому середовищі за i -тим їх сценарієм, частки одиниці;

I_{an0i} – прогнозний рівень адаптації підприємства до i -того сценарію погіршення умов його зовнішнього середовища, якщо реалізація заходів із підвищення гнучкості не відбудеться (цей рівень обчислюватиметься за формулою (1) при нульовій величині ΔV_{adi}), частки одиниці.

Отже, результат оцінювання потенціалу підвищення гнучкості підприємств являтиме собою сукупність значень показників, які обчислюються за формулою (2), за різних сценаріїв негативних змін у зовнішньому середовищі підприємства. Аналогічним чином можна оцінити потенціал підвищення гнучкості підприємства стосовно його адаптації до позитивних змін у зовнішньому середовищі, проте, у цьому випадку базою для відповідних розрахунків виступатиме така формула:

$$I_{an} = \frac{\Delta\Pi + \Delta\Pi_a}{\Delta\Pi} \quad (3)$$

де: I_{an} – показник рівня адаптації підприємства до позитивних змін у його зовнішньому середовищі, частки одиниці;

$\Delta\Pi$ – величина приросту прибутку підприємства внаслідок цих змін, якщо б адаптації до цих змін не відбулося;

$\Delta\Pi_a$ – величина приросту прибутку підприємства, яку отримано внаслідок адаптації до позитивних змін у його зовнішньому середовищі.

Необхідно відзначити, що кінцевим етапом оцінювання потенціалу підвищення гнучкості підприємства є визначення переліку організаційно-економічних та техніко-технологічних заходів, спрямованих на таке підвищення, та встановлення найкращих моментів часу їх впровадження. Якщо розглядати перспективну гнучкість підприємства, то ці моменти значною мірою залежать від потреби у вкладенні інвестицій та тривалості реалізації заходів. Ті заходи, які не потребують інвестицій та (або) мають тривалий термін реалізації (наприклад, розроблення та випуск нових видів продукції), повинні бути реалізовані якнайбільш швидко. Водночас, здійснювати капіталомісткі заходи із відносно швидким терміном реалізації (наприклад, заміну застарілого обладнання) може виявитися доцільним вже після настання змін у зовнішньому середовищі суб'єкта господарювання. Більш детальне дослідження цього питання потребує встановлення взаємозв'язку між підвищенням гнучкості підприємства та зниженням ризикованості його діяльності, а також між таким зниженням та зростанням ринкової вартості підприємства.

Список використаних джерел:

1. Попадинець, Н. (2015). Внутрішній ринок: підходи до визначення. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*, (6), 124–129.
2. Попадинець, Н. М. (2011). Ринок целюлозно-паперової промисловості: тенденції, проблеми та напрямки розвитку. *Науковий вісник НЛТУ України*, (21.8), 278–284.
3. Висоцький, А. Л. (2014). Сутність та особливості збутового потенціалу як складової частини сукупного економічного потенціалу підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць*, (24.8), 225–233.
4. Колещук, О. Я., Ємельянов, О. Ю. & Гришко, В. А. (2009). Оцінювання впливу чинників на рівень зношення основних засобів та визначення можливостей щодо його нормалізації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Проблеми економіки та управління*, (640), 47–55.
5. Emelyanov O., Petrushka T., Lesyk L. & Hryshko V. (2014) The Impact of the Technological Development Level of Ukrainian Enterprises on the Competitiveness of Their Products. *International Journal of Business, Humanities and Technology*, (4), 129-135.
6. Демків, І. (2010). Розвиток понятійного апарату управління гнучкістю підприємства. *Економічний аналіз*, (5), 80–82.